

10 dec 23
6398 XVII. 335

FÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK

XXXVIII. KÖTET.

1910. NOVEMBER.

9. FÜZET.

Capri szigete és a Napoli-öböl.

Irtta Balogh Margit dr.¹⁾

(Ide tartozik a XXI. és XXII. tábla).

Amint az oceanjáró gőzösök Palermo kikötőjéből Napoli felé tartanak, az itáliai szárazföldhöz közel, a Tirreno tengerbe előrenyúló Penisola Sorrentinával szemben, a végtelen kék vizektől körülölelve bájos kis sziget tűnik elő. A szirének egykori hazája, Capri ez s sziklaszirtjei mellett elhajózva gyönyörű panoráma tárul a figyelmes néző elé: a Napoli-öböl, a Földközi tenger egyik legszebb öble. A tiszta, derült kék ég alatt arany színű napsugár világítja meg a narancsligetek és szebbnél szebb barlangok vidékét, amely azomban nem mindig nyújtotta azt a képet, mint a minőt ma láthatunk. Hoszas geológiai fejlődés eredménye a még ma is nyugtalan Napoli-öböl. Hol talajsüllyedés, majd meg földrengés, vagy pedig a Vesuvio kitörése változtatja meg itt a térszint, mivel az öböl maga nem más, mint az Apenninók nyugati leszakadásának, süllyedésének eredménye. A harmadkor végén vették kezdetüket azok a süllyedések, amelyek eredményeképpen a Tirreno tenger keletkezett. Ez időtájt törött össze az a nagy szárazföld, amelynek részeiként megmaradtak Sardinia, Corsica és a többi kis sziget, amelyeket ma a Tirreno és a Liguri tengerben találhatunk. Hoszas geológiai fejlődés eredményeinek tekinthetjük ezeket a szigeteket. A talaj süllyedéseit hosszabb és rövidebb szünetek szakították félbe. A süllyedésekről Eduard Suess „Antlitz der Erde” című munkájában így szól: „Itália nyugati partja a süllyedéseknek hosszú sorozatával van szegélyezve, amelyek így összefüggőleg az Apenninók szabálytalan letörését és változatos tagosultságát mutatják a nyugati parton, a keleti parttal ellentétben. Csakis az ilyen módon való letörések eredményezték a rögöket, mint pl. a sorrentói földhátat, amely az Apennino hegylánc ráncaira keresztben helyezkedett el.”

Igy alakult meg Itália nyugati partja. A süllyedések alkalmával

¹⁾ Fölvosta a M. Földr. Társ. 1909. nov. 25.-én tartott estélyén.

egyes régebbi rögök fennmaradtak, amelyek között üstszerű süllyedések keletkeztek. Ilyenek a Gaëtai, Napoli és a Salernói öböl.

A Napoli-öböl tektonikai fölépülése két mozgás-, törés-periodus eredménye, amelyeket egymástól meg kell különböztetnünk.

Az első elmozdulás akképen történt, hogy ezen a vidéken a kréta kor után az apenninói diszlokációs periodus által nagyszámú párhuzamos törés, leszakadás keletkezett s ezáltal Közép-Itália nyugati része Ész.-Nyug.—Dél-Kel. irányú hozsanti vonalakban szét-törtött. Egyes rögök horizontálisan maradtak, mint pl. a Monte san Angelo, mások ismét a mélybe süllyedtek, mint Sorrento, Massa, Bocca Piccola, Capri; antiklinálisan feküdt a Val di Tramonti és szinklinálisan a La Cava völgye a Vezuvio mögött. Abban az időben tehát Közép-Italia nyugati partja a partfejlődésnek abban a stádiumában volt, mint ma a Dalmáciai part.

Ezután következett be a sötétzöld márgának és homokkőnek, az úgynevezett sorrentói „macigno“-nak a lerakódása.

Az oligocénben vagy a miocénben, tehát a „macigno“ lerakódása után történt a Tirreno szisztéma második elmozdulása. A „macigno“ egy része ez újabb elmozdulás következtében a tenger színe fölé emelkedett, másrésze pedig alapja a jelenlegi üledékeknek a Napoli-öbölben. Az elmozdulás következtében üstformájú süllyedések keletkeztek Sessa, Napoli és Salernónál. Egyes helyeken törések is keletkeztek, amelyek metszették az Apennino szisztéma töréseit és rombusz formájú darabokra törték szét a mészhegységet.

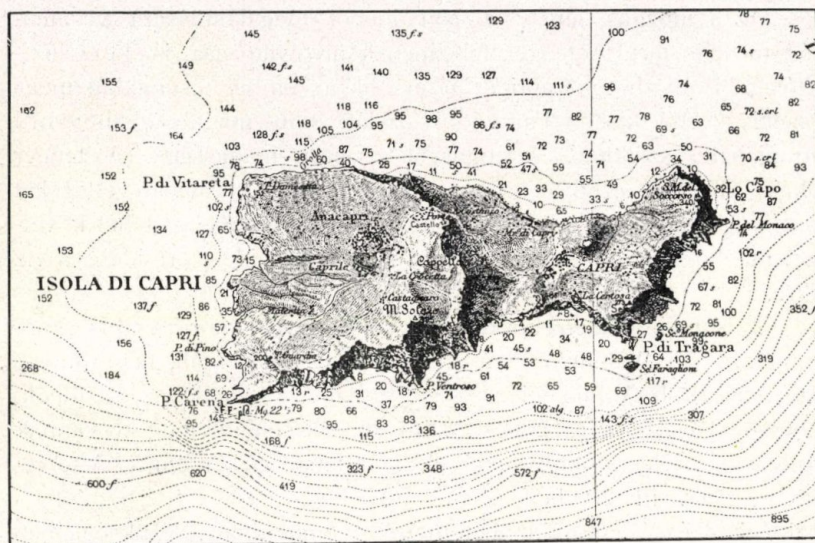
A Napoli öböl altalaja tehát mindkét elmozdulás alkalmával darabokra törtött s a törések kereszteződésénél eruptívus tömegek törtek ki. Így jöttek létre a Napoli-öböl tűzhányó hegyei és pedig a sorrentói földhát legerősebb depressziójának meghosszabított irányában, a La Cava völgyben fekszik a Vesuvio. Továbbá Ischia szigetén a Monte Epomeo, amely 1302-ben működött utoljára, azzal a töréssel látszik összefüggésben lenni, amely egyúttal Capri reliefjét is előidézte. Egy nagyobb vulkánt az erősen diszlokált Bocca Piccola meghosszabbításában, a másikat a sorrentói depresszió folytatásában kell keresnünk. Vagyis a Napoli-öbölben bizonyára tenger alatti vulkánoknak is kellett működniök a Krakatoa kitöréséhez hasonló tünemény kíséretében, amint ezt a több helyen észlelhető vulkáni hamu és tufa bizonyítja.

A napolii depresszió középpontja Pozzuoli környékére tehető: itt található a legtöbb vulkán, amelyek az erősebb leszakadások jelei.

A sorrentói félsziget és Capri szigetének geológiai fölépülése

azonos. A kettő között lesüllyedt rög a Bocca Piccola, amely mint tengeralatti hid, a kettőt egymással összeköti. Magnaghi tengerész kapitány sűrű mélységmérései alapján a Bocca Piccola mélysége 100 méteren alul marad s a legtöbb helyen 50 és 75 m között változik, míg a Punta di Carenától délre, nem messze a parttól 1000 m-nyire süllyed le hirtelen a tengerfenék.

Az a földhát, amelyből a sorrentói félsziget és Capri szigete fölépült, krétakori Apennino-mész. Nagyrészt meglehetősen rétegzett

1. ábra. Capri sziget térképe. Mérték: 1 : 93,000.

mészpadokból épült föl, amelyeknek vastagsága változó. Így Capri szigetén a Monte Solaro 585 m magasságra emelkedik ki. A Punta Ventrosánál, a Monte Solaro tövében, a gyönyörű Grotta Verde közelében és a hegy csúcsán észlelhető, hogy réteges mészpadok lepik be alul és felül a közbezárt nagy, rétegzetlen mésztömeget. A mész nagyon tömör, gyakoriak benne a furókagylók áttörései. Friss törésen fossziliák ritkán ismerhetők fel. Ez a krétakori mész tehát csekélyebb tengermélység képződménye.

Giuseppe de Lorenzo közli az „Atti della Reale Accademia dei Lincei“ 1907.-i évfolyamában Capri geológiai átmetszetét, ahol feltünteti a sziget profiluma a krétakori mészrögök süllyedéseit és vetődéseit. Két rög magasabbra emelkedik ki; a kettő közé esik egy

súlyedt rög, amelyen Capri városka épült. Vagy négy-öt vetődés is észlelhető ezeken a mészrögökön. Az eocénkori homokkő és márga, vagyis a sorrentói „macigno,” amelyekhez a környékbeli vulkáni kitörések hamuja és tufája is járul, szolgáltatja azt az altalajt, amely művelhető Capriban.

A Napoli-öbölben, az ókori Campania környékén a súlyedéseket részben feltöltötték a hegységből jövő folyók hordalékai. Ezek, s a határhegység kavicstömegei a negyedkori anyagok, amelyekhez még mésztufa is járul.

Az a mozgás, amely a Napoli-öböl megalakulására vezetett, még most is tart. A tenger felszínének nivóváltozása is kézzelfoghatólag bizonyítható. Capri szigetén, ha az ember csónakkal megközelíti az első kisebb Faraglioni sziklát, 8 m magasságban gyűrű formájában észlelhető a tengervíz egykori magassága. A tenger sokáig állhatott ezen a nívón. 20—20 cm távolságban ettől két csekélyebb mértékű bemélyedés mutatkozik, amiből azt lehet következtetni, hogy mindkét alkalommal csak rövid ideig ért ideig a víz tükre.

A Napoli-öbölben Pozzuolinál vannak az egykori Serapis templomnak romjai. A templom három oszlopa egyenesen áll, nem messze a tengerparttól. A föld felett 3 és $\frac{1}{2}$ m-nyire simák az oszlopok, azonban 3 és $\frac{1}{2}$ m-től 6 és $\frac{1}{2}$ m magasságig át meg át vannak lyukgatva furókagylóktól, amelyek csak tengervízben élnek. A templom még Kr. u. 205-ben sértetlenül állott. Utóbb összeomlott s oszlopait 3 és $\frac{1}{2}$ m-nyire betemette a romhalmaz. Szükségképen 6 és $\frac{1}{2}$ m-nyire kellett a tenger felszíne alá súlyednie. Későbbben az oszlopok megint kiemelkedtek a tengerből. Eduard Suess szerint ez a kiemelkedés a Monte Nuovo 1538.-i kitörésével egyidejűleg történt. Günther azomban újabb kutatásainak eredményeképen azt állítja, hogy a Napoli-öbölnek az egész partvidéke részt vett ebben az elmozdulásban.

Igy alakult meg hát a Földközi-tenger legbájosabb öble, amelynek környékéről elmondhatni, hogy egyike a legszebbeknek a Föld kerekén. Az öböl északi részét a Tirreno tengertől vulkanikus eredetű szigetek, u. m. az Ischia a Monte Epomeoval és a közeli Procida, választják el. Az öböl északi részén épült fel Olaszország legnépesebb és leglármásabb városa Napoli, amelyről büszkén mondogatja a bennszülött Napoletano: „vedi Napoli e poi muori.” Bizonyos fölényvel különbözteti meg magát a napolli ember a többi olasztól, különbözik tartván magát amazoknál, a többi nemzetiségekről

venyigét s vízszintes léceken lugasszerűleg vezetik tovább. Innen csüngnek alá a hatalmas szőlőfürtök. Messze földön is híres az a tüzes bor, amelyet itt szűrnek.

A villák vagy a kertek közepén épültek, vagy pedig közvetlen a tenger partján, a meredek sziklafalon. Sok ilyen érdekes, festői épületet szemléltem, sőt voltam is nem egyben. Érdekes, a mint a sziklafalba fúrt folyosók és kőlépcsők kötik össze a villa és kert egyes részeit s a mesterségesen termőfölddel ellátott kőterrasszokon mint virul a dús mediterráneus flóra. Szeretik nagyon az oszlopos folyosókat, virággal befutott lugasokat és különösen a sziklafalba vájt s rejteklépcsőn megközelíthető kilátókat pálmákkal, kerti padokkal. Kisérő nélkül az ember könnyen eltévedhet az ilyen labirintusokban. A déli oldalon, amely a nyílt tengerre tekint, vannak a legszebb, legpoetikusabb nyaralók.

A sziget északi oldalán van a nagyobbik kikötő, a Marina Grande. Halász és tengerész házak sorakoznak itt egymás mellett, míg az egyre emelkedő serpentina út a városba, Capriba visz. A mint magasabbra érünk, már jobbra és balra egymást követik a magas sziklafalakkal körülvett kertek. Szébbnél szebb villák tűnnek elő a leanderek és dús narancsfák mögül. A Marina Grandeben, a molohoz közel van a funicolare, vagyis a hegyi sikló alsó állomása, ahonnan néhány perc alatt Capri városának gyönyörű kilátó terraszára jut fel az ember. Innen remekül látható az egész környék. Maga a város sűrűdebb mészrögön épült. Eleven, kedves kis olasz város, szűk utcácskákkal. A város középpontja mindjárt a funicolare felső állomása mellett levő piazza, amely még késő éjjel is lármás és népes. Érdekes a kis piazzetta, amint kint ülnek a lakosok s mind ott végzik napi munkájukat.

A szűk kis utcákban érdekes boltok sorozata szemlélhető. Emléktárgyakat árulnak itt nagyrészt: sajátos kis amforákat, kulacsokat, klárisból, alabastromból készült szébbnél szebb kameákat. Feltűnő sok a műkereskedés, bennük egész képműalkotások. Máshol megint a cipész ül kinn az utcán teljes felszereléssel. Sajátos módon dolgozik. Bambuszból font talpat csinál a vitorla vászonból készült, sarkatlan fehér cipőhöz. Nem látni máshol ilyen cipőt, de Capriban nagy hasznát lehet neki venni. A bambusz-talp olyan tapadós a sziklán, mint a bogár lába, és az ilyen kényelmes, puha cipőben zergekönnyűséggel lehet a caprii sziklákon mászkálni, anélkül, hogy egyszer is megcsúsznék a láb. Minden caprensi lakos ebben jár s az idegen, ha huzamos ideig marad a szigeten, először is ilyen

cipőt vesz a piazzán. A piazzától nem messze van a híres Hiddigei kávéház. Innen délfelé haladva rövid úton a sziget déli oldalára lehet átjutni, ahol az „i faraglioni“ pompás panorámája tárul a szemlélő elé. Mintha titánok szeszélyből hajtották volna ide a hegy tetejéről a kék vízbe ezt a két festői szép mészsíklát. A tulsón már sziklaput vájtak a tarajos hullámok és nagy dörgéssel nyargalnak keresztül alatta. Jobbra a Strada Krupp megy a Piccola Marinahoz. Ez a kisebbik kikötő. Ide jönnek a hajók nagy viharban, a mikor a sziget nagyon nehezen közelíthető meg. Balra a Via Punta Tragara vezet szebbnél szebb kertek és villák között egészen az „i faraglioni“-ig. Az út végén majd kétezer esztendő, régi római épületben kávéház van s innen keskeny sziklaösvény meredeken visz le a tengerig. Ha pedig a Marina Grandeban kezdődő szerpentina kocsis úton hajtunk végig, gyönyörű látványban van részünk, letekintve a sziklafalba vájt hegyi-útról. Az út egyik oldalán falmeredekséggel szakad le a szikla vagy 300 m mélységbe, míg a tulsó oldalán szintén olyan meredek sziklafal emelkedik. Ez a Monte Solaro tömege. A hegyi-út Anacapriba vezet. Ez a sziget másik kis bájos városa, amelyen kívül még csak a Capri nevű falu épült a szigeten.

Elragadóan szép a szigetnek minden egyes pontja s nem csoda, ha a minden nemzetiségből való festőknek egész raja tartózkodik állandóan a szigeten s reggeltől estig tájképeket festenek. De nem tudják eltalálni a színeket, mert éppen a színek játéka csodás itt, ebben a tiszta levegőben. Az ember egész napon át merőn nézheti a tengert, a szigetet, a fényhatásokat és mindegyre más és más szín és fényváltozatokat lát. Szinte önkénytelenül lebilincseli itt az embert az örökké ifjú természet bűbájos szépsége. Hajnalban a rózsaszínű napsugarak hasonló színűre festik a sziklákat, s amint csodálatos fényességgel emelkedik mind magasabbra a Nap, a tenger vizében vakító fénynyel tükröződik vissza. Míg eléri delelő pontját a Nap, a legszebb színváltozásokon mennek át a parti sziklák, az ég és a tenger vize. Délben már színtiszta, aranyfényű a napsugár. Csodálatosan fényes, a mi szemünknek szokatlan erős és vakító világosság sugározza be az egész szigetet. A narancsligeteket, virágos kerteket aranypatinával vonja be ez a fény. Mily csodálatos szépek ebben a világításban a kertek között vezető keskeny utacskák. A kert fala s a kevéssé járt ösvény mind-mind virággal van tele. Csodás szép virágcsoportok nyúlnak le mélyre vagy áthajolnak az ösvény felett, míg a narancsvirág és nárcisz illata betölti a tiszta

levegőt. Délután fél kettőkor a Napoli öböl felé nézve a tenger vizét, oly erősen tükrőzteti vissza az égszínkéket, hogy szinte önmagától sajátságos kék fényben világítani látszik. Az erősen visszaverődő kék sugarak ilyenkor még a parti sziklákat is kékre festik. Így változik egyre a szín és fényhatás, aminek pompás befejezése a napnyugta, amint a Nap tűzkorongja eltűnik a Monte Epomeo mögött.

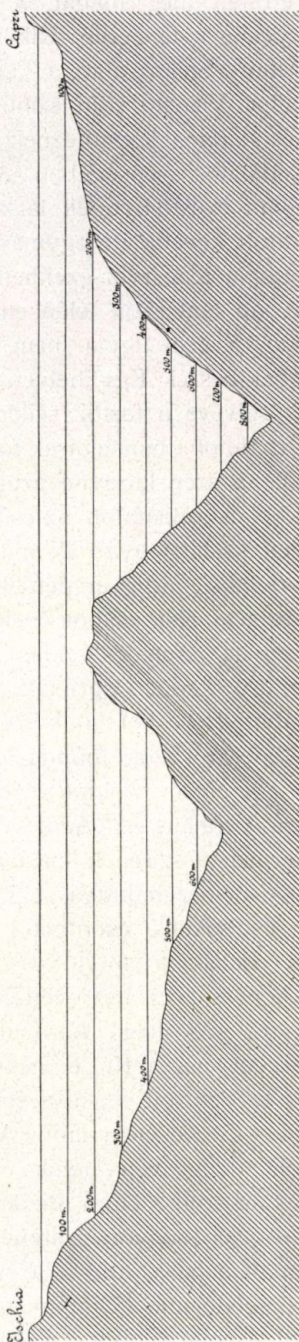
Búbajos Capri holdfényben is, amint a sápadt sugarak átvilágítanak a Strada Kruppot szegélyező fák levelein. A hold sugarai ezüst fényben verődnek vissza a tenger tükréről s az egész sziget sajátságos, misztikus világítást nyer.

A víz olvasztó munkája Capriban számos barlangban nyilvánul. Capri szigetének úgy az északi, mint a déli oldalán egymás után következnek a szebbnél szebb barlangok, ahol a ritka fényhatásnál fogva a természet különös szépségében mutatkozik be. A legismertebb valamennyi között a kék barlang. A napolii gőzös, miután kikötött a Marina Grandén, egyenesen a kék barlang elé visz. A magas sziklák meredeken szakadnak le a tengerbe, s alig látszik az a szűk nyílás a sziklafalban, amely a barlangba vezet. Csak 1826 óta ismeretes, amikor is Kopisch nevű festő felfedezte. Azóta a világ minden tájáról sereglenek ide a turisták, hogy gyönyörködhessenek itt a színek tündéri játékában. A tenger tükre alatt levő nyílás bocsátja be ide a fényt, de csak a kék sugarakat, amelyek csodálatos fényt árasztanak a barlangban. A bejutás kissé bajos, és csakis csendes vízállás idején megy minden baj nélkül, mert ilyenkor is csak nagyon kicsi csónak fér be a nyíláson. Az evezősen kívül csak két ember foglalhat helyet a csónakban, s azok is kénytelenek a csónak fenekén meghúzódní, ha csak a sziklafalba nem akarják fejüket beverni. Valószínű, hogy későbbi süllyedések folytán lett olyan nehezen megközelíthető a kék barlang, mert az ó-kori írók egy szóval sem említik ezt a csodálatos szép barlangot. Ha az ember benn van a barlangban s a kivezető nyílás felé tekint, csodás szép kék színben, önmagában világítani látszik a barlang vize. Egy vállalkozó halászigyerek mindig akad, aki beugrik a vízbe, s akkor úgy tűnik fel, mintha ezüstből volna a gyermek teste. Az egész tűnemény a fényhatásnak csudaszép játéka, amely Capriban úgyszólván mindenütt észlelhető.

Ugyancsak a sziget északi oldalán mélyed be a sziklafal alá a kevéssé ismert „grotta del bove marina” vagyis az ostoba tengerész barlangja. Ez már kevésbé szép. Délután, kissé viharos

időben jártam ott s vad, ijesztő benyomást tett rám a barlang. Felülről a sziklatörmeléket sodorta le a szél, a barlang belseje pedig sötét és barátságtalan volt. Fűlsike-títő zúgással rohantak be a tarajos hullámok a barlang nyílásán, minden pillanatban összezúzással fenyegetve a kis fehér csónakot, amelyet kirándulásaimon használni szoktam.

A sziget keleti oldalán, ott ahol az „arco naturale“ a sirocco által kivájt természetes sziklakapu látszik, ettől nem messze a „grotta Mitromaniaba“ vezet bennünket a megnyíló sziklafal. Belsejében a római építkezések romjai szemlélhetők s valamikor Mithrasnak lehetett szentelve. Megkerülve a Punta Tragarát s a gyönyörű „i faraglioni“ sziklakapuja alatt átevezve, a sziget déli oldalára juthatni. Itt, ezen az oldalon is a sziklafalakba szebbnél szebb barlangok mélyednek bele. Teljesen elhagyatott, kevésbé látogatott hely ez, pedig a természet itt halmozta fel nagy szépségeit. Mintha az ezeregy éjszaka csodás tündérvilágában járna az ember, amint a teljesen elhagyott, szebbnél szebb barlangokat csónakon bejárja. Fényképeket nem tudtam felvenni, mert annyira táncolt a kis csónak, hogy semmit sem lehetett nyugodtan kézben tartani. Ezekre a helyekre pedig csak csónakon jut az ember és csakis úgy, ha maga is evez, mert a lusta caprensi halász ugyan nem

3. ábra. A Napoli-öböl kijárájának, a Bocca Grande szorosnak keresztmetszete Ischia és Capri közt. Mérték a távolságokra: 1 : 175,000.

nagyon erőlteti meg magát, s akkor könnyen kinn rekedhet az ember napestig a tengeren. Kikötni alig lehet itt.

A Monte Solaro alatt a „grotta verde,” a zöld barlang mélyed a sziklafalba. Világító zöld színű benne a tenger vize. Vörös barlang, fehér barlang következnek itt egymás után a maguk sajátos, csodálatos szépségében. Az előbbiben vörös színű a sziklafal, az utóbbiban ezüsthéyűnek látszik a víz. Micsoda remek sziklacsoportozatok követik itt egymást, s milyen csodálatosan tündököl, világít maga a tengervíz ezekben a barlangokban, azt leírni nagyon nehéz. A nép fantáziája élénken kiszínezte az amúgy is érdekes barlangokat. Evezni ugyan nem sokat evez a kísértő tengerész, de annál többet beszél. Egy helyen Johanna királynét látja aludni hölgyeivel, körülvéve a festői sziklacsoportokkal a barlangszerű nyílásban. Ott, ahol a napsugarak folytán csodás ezüsthéyben tündököl a tengervíz, a szép királyné ezüsthéyolát látja a nép. Kikerülve a barlangokból a sziklafalon az esővíz nyomait egy helyen macherone, más helyen szalámi gyárnak mutatta be a kísértő tengerész.

Capri lakói görög eredetűek. A mitológiában szerepel már a szirének szigete, akik csábos énekükkel zátonyra csalták a hajósokat. Tacitus írja az „Annales”-ekben, a IV. könyv 67. fejezetében, hogy a hagyomány szerint Capri lakosai görögök és pedig „Teleboae”-k Akarnaniából, Hellasból, akik még a trójai háború előtt telepedtek ide. Az Aeneasról szóló monda is megemlíti Capreát, amint az ó-kori írók Caprit említeni szokták. Aeneas idejében Oebalus uralkodott Capreaban. Vergilius az Aeneis V. könyvében a 864—869. sorig emlékezik meg a szirének hazájáról a következőképen: „És már a szirének szirtjeihez hajtatra (t. i. a hajó) horzsolta ezeket a hajdan kegyetlen és soknak csontjaitól fehérő sziklákat; már messziről zúgtak a hullámok folytonos csapkodásaitól a rekedt szirtek, amidőn Aeneas atya észrevette, hogy kormányos hiányában tévelyeg a hajó s ő maga kormányozta azt az éjnek homályában.”

A sziget már a Kr. e. negyedik század előtt napoli uralom alá került s osztozott a város sorsában, még az első római császár: Caius Julius Caesar Octavianus Augustus megváltotta Capreát Napoli polgáraitól, átengedvén nekik cserébe Ischia szigetét. Svetonius: „De vita Caesarum” című munkájában, a VIII. könyvben szól Divus Augustusról, aki nagyon szerette Dél-Itáliát. Ezen a környéken volt Maecenasnak a háza, ahová a császár gyakran visszavonult. Innen gyakran meglátogatta Campaniának partjait és szigeteit. Ezek közül különösen Capreát szerette Augustus császár. Saját ízlése szerint

építtette itt föl nyaralóját szobrokkal és díszes festményekkel. Árnyékos lugasok, oszlopsorok és ligetek vették ezt körül. Nem csak ezeket kedvelte Augustus császár, hanem régiségeket és nevezetes ritkaságokat is gyűjtött itt össze: „szörnyű nagy vadállatoknak tagjait, amelyeket gigások csontjainak vagy a hősök fegyverének szoktak nevezni.” A 98. caputban említi Svetonius, hogy sokszor Caprea szigetén visszavonulva a munkától és fáradtságtól vagy négy napot is eltöltött a magányban, a legvidorabb kedéllyel pihenésre fordítva az időt és ilyenkor az egész környezetével nyájas barátsággal bánt. Augustus császár nagyon megszerette eközben Caprea népét is, mert amikor a császár a csapatok hadgyakorlatát szemlélte, szemei szünet nélkül azokon a csapatokon nyugodtak, amelyekbe caprensi ifjak voltak beosztva. Régi törvények biztosították ezeknek jogait.

Capri szigete Tiberius császár korában a római császár állandó lakhelye lett. Ide vonult vissza a császár mindenkire gyanakodva s viszont mindenkitől színleléssel körülhizelegve. Seianus nevű kegyence miatt ekkor a római birodalmat a rémuralom rettegetése fogta el. Juvenalis tizedik szatirájában ismerteti ezeket a viszonyokat.

Tacitus az „Annales” 4. könyvében, a 67. fejezetben írja le bővebben, hogy és mint vonult Capri szigetére Tiberius császár és milyen volt a sziget Tiberius korában. „Miután Tiberius császár Campaniában templomokat alapított, császári rendeletet adott ki, hogy senki az ő nyugalmát ne zavarja s a városi lakosság összetorlódását katonák felállításával akadályozta meg. Megúnva pedig a szárazföldön fekvő összes municipiumokat és coloniákat, Caprea szigetére vonult vissza, amelyet a sorrentói foktól 3 mértföld széles tengerszoros választ el. (Ez a mai Bocca Piccola.) Azt hiszem, főképen a magánossága tetszett neki, mivel körös-körül kikötő nélkül való és kevés csapattal, kicsi bárkákkal is alig közelíthető meg. Senki sem köthet itt ki, hacsak hozzáértő őr nem kíséri. Télen nagyon szelid, enyhe az éghajlata, hegységgel fekszik szemben, amelyek a szelek vadságát visszatartják. Nyáron a nyugati szélnek van kitéve s mint-hogy nyílt tenger veszi körül, nagyon kellemes. Arra a legszebb öbölre tekint, ahonnan a Vesuvio tűzhányó hegy alakja látszik.” Így ír Capri szépségéről Tacitus, majd áttér Tiberius császár építkezéseire.

Tiberius császár korában élte Capri fénykorát. A hatalmas római birodalom császára ide tette állandó lakhelyét s a császári

fényt 12 pompás palota építésében fejtette ki. A legnagyobb volt ezek közül a Jupiter villa, ahol maga a császár lakott. Ma már csak a romjai szemlélhetők ennek a pompás palotának, ahol Tiberius császár mulatott és kegyetlenkedett. Romokban áll a pompás fürdő is, amely a sziget északi oldalán épült fel császári parancsra.

4. ábra. „Strada Krupp“ Capri szigetén.

A fürdőépület egy része a tengerben állott, másfelől pedig a parti sziklákhöz volt építve. A romokból is láthatni óriás arányait. A tengeri fürdő altalaja ki volt egyenlítve, finom homokkal kellemessé téve. Még ma is észlelhető a mesterségesen kiegyenlített tengerfenék nyoma.

Svetonius Tiberiusról írva, a 40. fejezetben említi meg a császár kikötőjét, amely a leírás szerint nem lehetett más, mint a mai

Marina Grande. Tizenegy évig volt a világ középpontja Capri, tizenegy évet töltött itt a császári remete, akinek itteni életmódjáról szörnyűségeket jegyzett fel Svetonius.

Babonás volt a császár, mindentől megrémült s azokat is kegyetlenül büntette, akik kedvében akartak járni. Jaj volt annak a caprensi halásznak, aki szokatlan nagy tengeri halat vagy rákot mert a császár biztosának felajánlani, nyomban szigorú büntetést kapott. Halálbüntetést kapott az a császári testőr, aki egy páva után a növényzet alá bujt a császári kertben.

Fenn a magasban, közel ahhoz a helyhez, ahol ezek a szörnyű jelenetek lefolytak, ma kis templom áll egy remete gondjaira bízva. Kevés hely a világon alkalmas annyira a vezeklésre, mint Tiberius villájának romja itt, akinek uralkodása alatt Krisztus kínhalt szenvedett. Úgy áll itt ez a kis kápolna, mint a kereszténység maga a kegyetlen pogány világ romjain.

A rómaiak különféle jelekből előre látták a császár bukását. Svetonius följegyezte, hogy kevés nappal Tiberius halála előtt Kr. u. 37-ben a Pharos, a világító torony összeomlott Capri szigetén. Romjai ma is láthatók. Földrengés áldozata lett ez a régi római világító torony.

A római birodalom bukása után Capri különféle uralom alá került. Majd a napolii hercegek, majd Amalfi köztársaság lett az ura. A középkoron át a normannok, Hohenstaufok, Anjou-k és Aragónok váltották fel egymást. Angol kézben is volt már a XIX. század elején 1806—1808-ig. Hudson Lowe volt ekkor Capri kormányzója. Az angolok uralmának Murat vetett itt véget, amidőn bátor csapatával váratlanul megjelent a Punta di Carenánál s innen foglyul vitte magával Capri angol védőit. Így Capri ismét a Napoli-Szicíliai királyságé lett s azzal együtt csatlakozott az olasz királysághoz.

A caprensi népen még ma is felismerhető a görög eredet. Szép faj, délceg, formás termetű. Akármelyik szegény halász vagy halásznő arcvonásaiban felismerhetők a görög faj nemes vonásai s amidőn a hegyi útról lejönnek a caprii szőlőművesek, kétkerekű sajátságos szekereiken, önkénytelenül is a Homerosztól megénekelte kétkerekű hadi szekerek jutnak a figyelmes szemlélő eszébe, amint állva hajtanak kocsijukon. Feltűnő az asszonyok és leányok délceg tartása, amint lejönnek a hegyről, mindent a fejükön hordva. Szénapetrencét, amforát, kisebb boros hordót, mind a fejükön szállítják haza. Jellemző a barna-piros arcuk, szénfekete, göndör hajuk

és lángoló szemük. Különösen bájosak a caprensi nők, a mint féloldalt ülve csacsijukon, sajátságos kecses tartással jönnek le a hegyi úton.

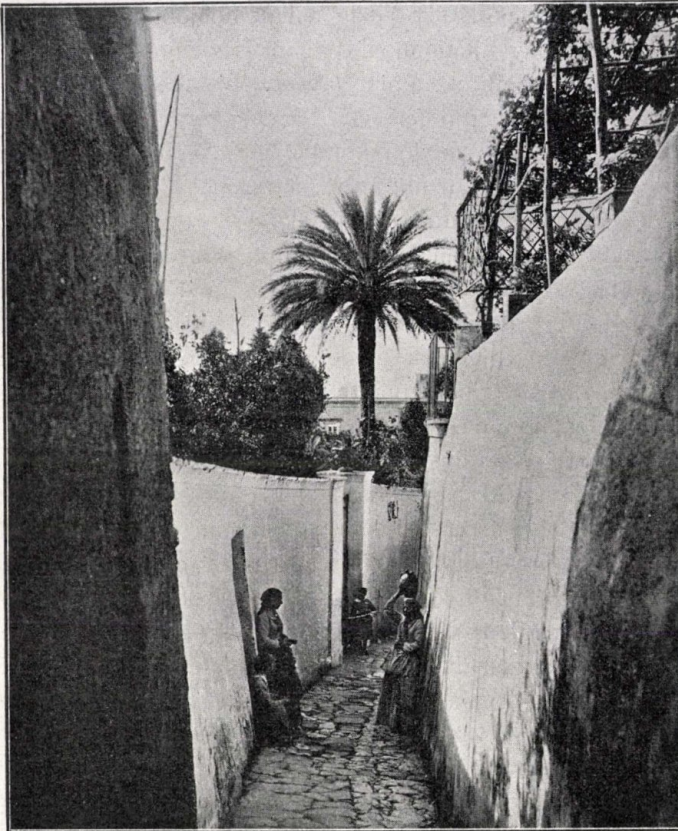
A férfi nép nem igen van otthon, csak a nagyon fiatalok és az öregek. A munkabíró férfiak többnyire a tengeren keresik kenyerüket családjaik számára, mint tengerészek vagy kláris-halászok.

A Marinában halászattal foglalkoznak, amelynek különösen két módját művelik. A jobb módu halászoknak 50—100 méter hosszú, $\frac{3}{4}$ m széles, parafával ellátott rekesztő hálójuk van. Ezzel aztán nap-hosszat vesződnek. Este kifeszítik, reggel bevonják s akár van bő fogás, akár nincs, azt alaposan kimossák. Még ki is szokták főzni s barna színnel megfesteni, hogy a halaknak ne legyen feltűnő se a szaga se a színe és a tengerparton kiterítve szárogatják. A felszedéshez vagy három ember is kell. A szegényebb halász visz magával acetilén lámpát s azzal megy ki éjjel a tengerre pici csónakjával. A fény után tódulnak a halak s nem egyszer bő fogással térnek haza. Érdekes ilyenkor a szigetről nézni a Napolí öblöt: a lámpással ellátott csónakok, mind megannyi fénylő csillag, lebegnek a víz tükrén.

Az asszonyok házi foglalkozása a fonás. Érdekes elnézni őket, amint fonnak. Nincs rokkájuk, hanem előre dobják az orsót, mint az oláh asszonyok s úgy sodorják le róla ügyes ujjukkal a szálát. A leányok egy része klárisékszerek árusításával foglalkozik. Kedves, behizelgő csacsogással elhítetik a laikus turistával, hogy azt mind itt halászták a sziget körül. Nyájas, kedves nép, bár a napolíiak, sorrentóiak nem szeretik őket: az igaz, hogy van valami idegenszerű a kiejtésükben. Mind dalolva jönnek le a szőlőművesek a Marinába, sajátságosan meghúzva az utolsó szótagot. Szegények, nagyon szegények, de mindnek van virágos terrasza és lugasa, ha maga építette és ültette is kezdetlegesen. Hanem amikor ünnepi körmenetre kerül a sor, alig ismerni rá a szegény caprensi halásznépre. Különösen a tengerészek védőszentjének ünnepén tesznek ki magukért. Nagyon buzgó katolikusok s az összes egyházi ünnepeket is megülik. •

1909. július 11.-én a Marina Grandén a Megváltót ünnepelték a tengerészek, mint védőszentjüket. Három napig tartottak csak az előzmények. Három napon át járta be a napolíi zenekar a sziget útjait s tarackok durrogása kísérte az esti könyörgéskor a szentség felmutatását. Végre vasárnap megtartották az ünnepi körmenetet, amelyen résztvett mindenki a Marinából. Útközben minden ablak

megnyílt s kosárszámra hullott a szebbnél szebb virág a Madonna selyemlobogójára. Mire a papság felvonult, már csupa virág fedte az utat. Az asszonyok festői fekete csipkefátyolukban kórusban énekelték a Madonnáról szóló szép, dallamos olasz egyházi énekeket. Leghátul jöttek a férfiak, valamennyien égő fáklyával. Amerre

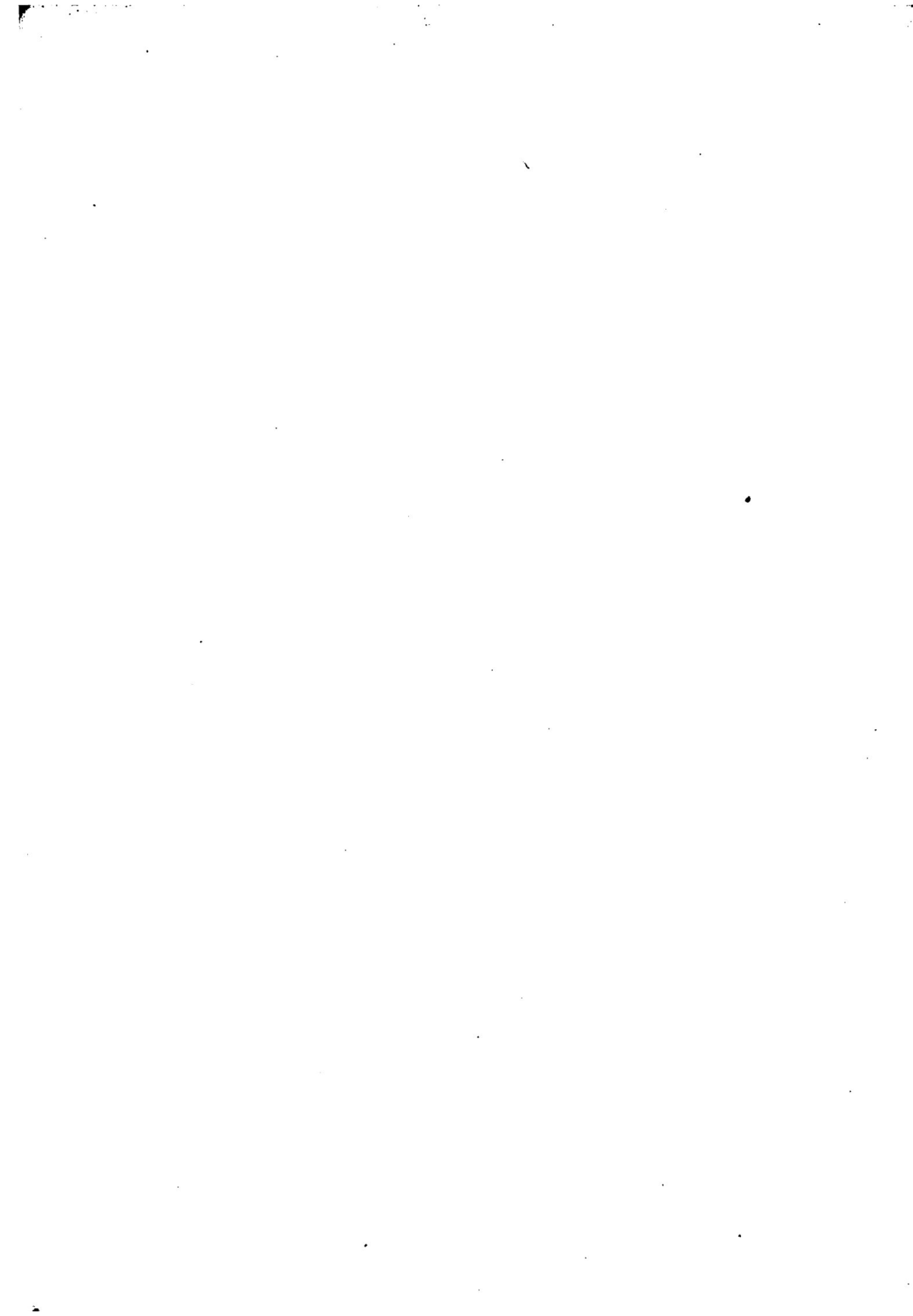
5. ábra. Capri város egyik utcája.

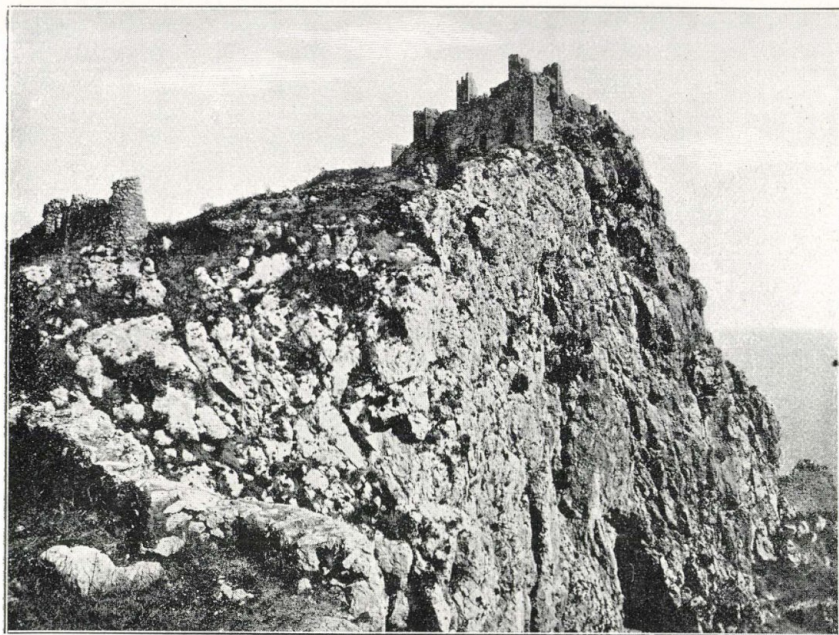
a menet elhaladt, a tarack-durrogásnak se vége se hossza nem volt, úgy hogy könnyen azt képzelhette az ember messziről, hogy legalább is az angolok ostromolják Caprit. Lobogó és lampion-díszít öltött a kikötő, minden bárka és hajó föl volt lobogózva s ami fő, az egész nép szívvel és lélekkel ünnepelt. Belekeveredtem a néptömegbe s bár félóráig tartott, míg a villához tudtam érni, sehol, senki sem lökött meg, még csak nem is ért hozzám, ami nálunk

ugyancsak nem tapasztalható, ha tömegbe kerül az ember. Este pazar tűzijáték hirdette az egész környéknek, hogy mekkora ünnep volt a Marinán.

Szíves, kedves nép, szép szóért, nyájas mosolyért önkényt megtesz mindent, csak meg ne bántsa senki se a capriit, mert addig nem nyugszik, míg vért nem lát. Ez nemcsak a nép között van meg. Fenn a városlakók s a pazar villák tulajdonosai sem mentek a szenvedélytől. Egy alkalommal magam is szemtanuja voltam ilyen szomorú esetnek. Feltűnt, amint távcsövön át szemléltem a környéket, hogy az Anacapri felé vivő festői szép út sziklapárkányáról két ember nyaktörő módon kötéllel ereszkedik alá. Tudakozódtam házi gazdámtól, hogy mit művelhetnek azok az emberek. Megkaptam rá a választ: holttestet kerestek. Vagy kilenc nappal azelőtt egy úri fiatal ember nyom nélkül eltűnt a városból, míg végre a sziklák tövében szétfúzott agygyal találtak rá. Élénken emlékeztem vissza arra az éjszakára, amidőn is egy borzalmas üvöltés riasztott föl álmomból, amelynek eredetét sehogysem tudtam megmagyarázni. A gyilkosság bosszú műve volt s a tettet ilyenkor sohasem sikerül megfogni. Hiszen az ember nappal is óraszámra elbolyonghat a caprii sziklaúton, anélkül, hogy emberrel találkoznék. Itt nem kell több, mint egy kis taszítás s a sziklák nem tudnak beszélni. A caprii nép ilyesmit igen nyugodtan vesz tudomásul. Azt mondták nekem, amidőn látták arcomon a szörnyűlködést, hogy úgy kellett az illetőnek, bizonyosan megsértett valakit.

Majdnem minden villához fűződik egy-egy ilyen esemény, mert a villák és terraszaik többnyire sziklák tetején épültek s innen sem sok kell, hogy valaki lerepüljön. Hány villát mutatott nekem házigazdám, ahonnan egyes családtagok állítólag leszédültek, de a háziúr mindig zavarba jön, ha valami tapintatlan vendég felhozza az esetet. Ők azomban hamar elfelejtik az ilyesmit s esténként, amikor Capri csendes és elhagyott s aludni látszik, mint a Csipkerózsza vára, felhangzik a tengerről a szerelmes dal: „Ménete, 'mbraccia me . . .“

8. ábra. Castelione Capri szigetén, a községtől délre (250 m. magas).

9. ábra. Piac-tér Capri városban.

6. ábra. Capri. Marina Grande.

7. ábra. Faraglioni sziklaszirtek Capri mellett.